

Završne napomene o unapređenju kvalitete nastave

Kad je riječ o evaluacijskom modelu opažanja nastave, svrha je donošenje neke odluke vezane uz nastavnika i kvalitetu njegove nastave. S druge strane, i u razvojnom i u kolegijalnom modelu glavna je ideja poboljšanje nastave. U razvojnom modelu ekspert (iskusniji nastavnik ili stručnjak u području poučavanja) daje kolegi komentare o učenom i preporuke kako „popraviti“ neke elemente nastavnog procesa.

U slučaju kolegijalnog opažanja temeljna je ideja da u tom procesu uče i opažani nastavnik i njegov opažač. Iz pozicije onoga tko izvodi nastavu dobro je čuti komentare i nečiji novi uvid u sadržaj ili u korištene metode i tehnike. Naravno, ne znači da se uvijek trebamo složiti s komentarima, ali dobro je biti otvoren i čuti kako je našu nastavu doživio netko drugi. Opažač može imati konstruktivne prijedloge koje vrijedi isprobati i stvarno provjeriti je li nastava na taj način bolja ili ne. Iz pozicije opažača također je moguće naučiti nove stvari – ponekad je to čak i sadržaj, ali najčešće je riječ o nekim novim metodama ili tehnikama koje opažač može primijeniti u svojoj nastavi.

Osim toga i opažač i opažani u procesu pripreme za kolegijalno opažanje i u samoj izvedbi stječu neke nove vještine: uče kako davati konstruktivnu povratnu informaciju, ali i kako je primiti, kako dobro i efikasno komunicirati s kolegom, dobivaju bolji uvid kako se drugi nastavnici pripremaju za nastavu i kako komuniciraju sa studentima.

Ukoliko se proces okonča uzajamnom posjetom dvaju nastavnika, onda je novo učenje relativno ograničeno. No, moguće je organizirati susrete cijele grupe nastavnika koji su sudjelovali u opažanju i zajednički komentirati primjere dobre prakse. Izravna posljedica je bolja suradnja među nastavnicima, a na taj način bit će spremniji na suradnju i u drugim područjima: raditi na razvoju i unapređenju studijskih programa, znanstveno surađivati, osmisliti zajedničke stručne aktivnosti ili aktivnosti za popularizaciju znanosti i slično. Osim toga, kroz grupne rasprave o nastavnoj praksi mogu se uočiti i neki specifični zajednički problemi ili nedostaci, pa je to prigoda da institucija organizira ciljane edukacije ili inicira promjene koje će voditi poboljšanju kvalitete nastave.

Opažanje nastave doprinosi razvoju nastavničkih kompetencija uključenih nastavnika, a na taj način, i kvaliteti nastave. Drugim riječima, korist od cijelog procesa imaju nastavnici, njihovi studenti ali i cijela visokoškolska institucija.

* * * * *

Za kraj ovog priručnika, ali i za motivaciju čitatelja da se upuste u provedbu kolegijalnog opažanja nastave u svojoj visokoškolskoj instituciji, podijelit ćemo povratne informacije o koristi od ovog iskustva, koje su napisali nastavnici i nastavnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu, članovi prve skupine koja je dobrovoljno sudjelovala u programu opisanom u ovom priručniku. Pitale smo ih koju korist su imali od pripremanja i izvođenja nastave pred kolegom/icom, odnosno od opažanja nastave kolege/ice. Slijede neki od njihovih odgovora.

Korist od izvođenja nastave pred kolegom/icom:

- Korisna edukacija i priručnik. Dok sam se pripremao za predavanje koje će netko opažati više sam promišljao o metodici, pristupu, osmišljavanju zadataka za studente i interakciji sa studentima. Nakon ovog iskustva sam internalizirao planiranje nastavnog sata, a pogotovo osmišljavanje zadataka za studente i njihovo aktivno uključivanje u predavanje, odnosno aktivno učenje. Također, kroz ovo iskustvo sam se profesionalno zbližio s kolegicom koja je opažala moju nastavu. Uspostavljen je iskreniji i bliži profesionalni odnos.
- Shvatila sam da mi trebaju interaktivnija predavanja i više zadataka za studente.
- Bilo mi je izuzetno korisno na satu imati nekoga s više iskustva u nastavi, osvijestila sam aspekte na kojima bi trebala poraditi, ali i dobila samopouzdanje vezano uz neke druge aspekte – brinula sam o svojoj kompetentnosti (jer sam nova i imam osjećaj da znam tek malo više od njih), ali me kolegica ohrabrila po tom pitanju.
- Tijekom ugodnog razgovora s kolegicom nakon opažanja nastave dobio sam vrlo korisnu povratnu informaciju. Primjerice, dobio sam konkretne upute o načinima na koje

mogu primijeniti određene metode i tehnike u svrhu poticanja aktivnog sudjelovanje studenata u završnom dijelu sata, i tako bolje uskladiti metode poučavanja s ishodima nastavne jedinice.

- Veliku korist za sebe primjećujem u introspekciji, razmišljala sam već i tijekom nastave i poslije što je bilo dobro, što bi se moglo izvesti bolje. Drago mi je da sam napisala nastavnu pripremu jer ju inače ne pišem, iako imam bilješke uz sebe. Smatram da je sat bio organiziraniji i da sam ispunila veliku većinu onoga što sam htjela. Dojmovi su isključivo pozitivni.
- Tijekom izlaganja sam razmišljala o tome koliko sam napredovala od prvih izlaganja koje sam imala prije četiri godine. Mislim da nisam jedina kada kažem da sam bila bačena u vodu bez potpore u smislu sadržaja kojega trebam ispredavati, a ni praktičnih savjeta kako pristupiti studentima. Zapravo jako volim nastavu, volim prenositi sve što o nečemu znam, a još više volim rad sa studentima i ovo iskustvo mi je pomoglo da to osvijestim.
- Priprema za sat prema propozicijama, osvještavanje procesa i sata iz perspektive promatrača i studenata mi olakšava buduće strukturiranje i izvedbu sata, povećava moju vlastitu budnost u svim procesima pripreme i izvedbe. Najkorisnije su mi povratne informacije kolege. Njegova percepcija pomaže mi u sigurnosti i održavanju dobrih aspekata nastave i unapređenju onih koje trebam i mogu poboljšati. Ovaj oblik međusobne nastavničke potpore jačaju osobne snage pojedinog nastavnika, osnažujući njegov/njezin rad i osjećaj vrijednosti u kolektivu.

Korist od opažanja nastave kolege/ice:

- Bilo mi je jako zanimljivo opažati drugu predavačicu jer sam naučila puno o pripremi sata i organizaciji vremena od nje što planiram primijeniti i na svoj sat. Također sam razmišljala o nekim aspektima sata o kojima inače ne vodim puno računa, kao što je usklađivanje ishoda zapisanih u pripremi i stvarnoga tijeka sata i zadataka koje studenti trebaju obaviti.

- Promatranje drugog nastavnika pomoglo je meni u osvještavanju mojih karakteristika kao nastavnika te, nadam se, boljem pristupu mojoj nastavi u budućnosti. Posebice sam osvijestio korisnost sažimanja i ponavljanja onog što je prethodno ispričano. Druga stvar koju bi istaknuo jest da mi je bilo zanimljivo biti na predavanju kolege iz posve drugog područja znanosti. Bilo mi je zanimljivo vidjeti u kojoj mjeri vještina, pravila i tehnike nastave ne ovise o području, disciplini ili sadržaju predavanja.

- Imajući u vidu da od ove godine prvi puta ozbiljnije sudjelujem u nastavi, kolegijalno opažanje za mene je osobno imalo brojne prednosti – kao opažač i kao opažani. Kao opažač dobio sam uvid u metode i tehnike koje možemo upotrijebiti tijekom predavanja u svrhu stvaranja ugodne radne atmosfere te motiviranja studenata na rad.

- Moram priznati da sam jako puno naučila od kolege. Posebno mi je drago bio vidjeti koliko je za uspješnu nastavu ključan dobar i topao odnos sa studentima.

Mislim da od kolegice mogu puno naučiti o tome kako uspješno aktivirati studente, kako kombinirati više kraćih aktivnosti unutar jednog nastavnog sata i kako povezivati dijelove gradiva s njihovim osobnim iskustvima.

- Imala sam predrasudu da grupni rad oduzima jako puno vremena, ali me ova hospitacija uvjerila u suprotno. Naučila sam i da su uručci dobar način uštede vremena.

- Na temelju ovog iskustva sam osvijestila koliko nam nedostaje kvalitetan razgovor o nastavi, baš kolegijalno, što je nastavnik želio postići, kako je to ispalo, čega se boji itd. Dijeljenje i razgovor me opušta, daje mi motivaciju da se poboljšavam kao nastavnik, daje mi samopouzdanje jer i kolege imaju slične probleme i nedoumice kao ja. Ovaj konkretni posjet nastavi me podsjetio kako nastava može biti puno opuštenija nego što je ja kao nastavnik doživljavam.

- Promatranje i teme i izvedbe koja je na ovako visokoj razini i koja studente maksimalno angažira, čak i u predavanju, za mene je iznimno poticajna. Dobila sam nove ideje koje mogu primijeniti u svojoj nastavi, iako se bavimo različitim sadržajima i studijima. Razmišljanje o nastavi svojih kolega kroz unaprijed zadane parametre omogućuje da jasnije vidim što kod drugih nastavnika, a i kod sebe same trebam dalje njegovati, a što mogu upotrijebiti. Zahvalna sam na prilici da na ovaj način, s puno manje pritiska, učim i napredujem u svom poslu.